

Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра дошкільної педагогіки і психології та спеціальної
освіти імені проф. Т.І. Поніманської

**Психологія виховання
та навчання дітей з затримкою
психічного розвитку**

Практикум

*для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності А 6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями)*

Рівне – 2026

П 86

37.015.31:376-056.3(075.8)

Психологія виховання та навчання дітей з затримкою психічного розвитку. Практикум для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності А 6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями)» / Укладач Н.М. Руденко. Рівне: РДГУ, 2026. 25 с.

Рецензенти:

- **Косарева О.І.** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т.І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету;
- **Назарець Л.М.** – кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Посібник схвалено та рекомендовано до друку кафедрою дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т.І. Поніманської (протокол № 8 від 28.08.2026 р.)

Друкується за рішенням Вченої Ради педагогічного факультету РДГУ
(протокол № 7 від 17.09.2026 р.)

1.МЕТА, ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ ВИХОВАННЯ ТА НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ»

Навчальна дисципліна «Психологія виховання та навчання дітей з затримкою психічного розвитку» належить до дисциплін за вибором циклу професійної підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю А 6 Спеціальна освіта

Мета дисципліни: підготовка фахівця до здійснення психолого-педагогічної діагностики, своєчасної корекції та профілактики затримки психічного розвитку у дітей дошкільного і молодшого шкільного віку засобами спеціального виховання і навчання.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Психологія виховання та навчання дітей з затримкою психічного розвитку» є:

- оволодіння системою загальнотеоретичних та спеціальних професійних знань про закономірності спеціального виховання і навчання дітей із затримкою психічного розвитку, про поширеність та симптоматику порушеного психічного розвитку;
- ознайомлення з досягненнями сучасної теорії та практики вітчизняної і зарубіжної спеціальної психології й педагогіки;
- оволодіння науково обґрунтованими методами психолого-педагогічної діагностики, подолання і попередження різноманітних форм затримки психічного розвитку;
- засвоєння основних закономірностей і системи спеціального виховання й навчання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку із затримкою психічного розвитку (ЗПР);

- формування знань, умінь і навичок здійснення корекційно-розвиткової роботи при затримці психічного розвитку;

- використання у психолого-педагогічній практиці знань із суміжних педагогічних, медичних наук.

У ході вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти набувають наступних програмних компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК-1. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК-2. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК-2. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами, зокрема дітьми з порушеннями мовлення.

СК-3. Здатність здійснювати діагностико-аналітичну, корекційно-розвивальну, консультативну діяльність з урахуванням особливих освітніх потреб здобувачів.

СК-8. Здатність до організації процесу навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього середовища.

За результатами вивчення дисципліни «Психологія виховання та навчання дітей з затримкою психічного розвитку» студенти **мають знати і вміти:**

РНЗ. Розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами, генерувати

нові ідеї для удосконалення навчання, виховання, розвитку та соціалізації цих осіб.

РН 5. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня функціонування, обмеження життєдіяльності та розвитку дитини з особливими освітніми потребами, забезпечувати ефективність власних дій.

РН 12. Організовувати та здійснювати методичний супровід процесу навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах спеціальних закладів освіти та інклюзивного освітнього середовища.

У ході вивчення освітнього компоненту студенти повинні оволодіти певними знаннями та вміннями. Здобувачі мають **знати**:

- основні поняття спеціальної психології;
- загальні та специфічні закономірності порушеного розвитку;
- особливості психічного розвитку осіб з затримкою психічного розвитку;
- організацію психолого-педагогічного вивчення дітей з ЗПР;
- методи психолого-педагогічної діагностики, що застосовуються в спеціальній психології;
- методи і форми психологічної роботи з дітьми з ЗПР;
- теоретичні та методичні основи надання психологічної допомоги дітям з ЗПР в закладах спеціальної та інклюзивної освіти;

Здобувачі мають **вміти**:

- аналізувати особливості психічного розвитку осіб з ЗПР;
- застосовувати методи вивчення психічних явищ у осіб з ЗПР;
- надавати психологічну допомогу дітям з порушеннями у розвитку;

–проводити психопрофілактичні, просвітницькі, психокорекційні заходи з дітьми з ЗПР під час воєнного стану.

2.ЗАГАЛЬНІ ВКАЗІВКИ З ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Практичні заняття дають можливість розширювати, поглиблювати, уточнювати знання студентів, формувати відповідні уміння та навички.

Робота на практичному занятті передбачає попередню самостійну роботу студента з опрацювання зазначених у плані питань. Підготовка до семінарських занять включає декілька взаємопов'язаних форм роботи:

- *опрацювання теми за підручниками, посібниками, науковими першоджерелами, конспектами лекцій;*
- *складання плану відповідей* на поставлені запитання;
- *проведення певних дослідів*, що відповідають темі заняття;
- *підготовка рефератів* чи доповідей.

Підготовку потрібно розпочинати з аналізу матеріалу, вміщеного у підручниках з логопсихологія для студентів вищих навчальних закладів, що готуються за спеціальністю «Спеціальна освіта». Бажано при вивченні матеріалу користуватися декількома підручниками, що забезпечить більш глибоке засвоєння матеріалу. Після цього переходити до ознайомлення з іншими джерелами, що визначені до кожної теми.

Складання конспекту необхідно здійснювати у зошитах для самопідготовки (зошити мають заповнюватися

від руки). У них записується тема, план семінарського заняття, список опрацьованої літератури. З кожного питання складається поширений план відповіді. Він повинен включати перш за все визначення понять, короткий аналіз проблеми. В конспекті бажано записувати цікаву інформацію з основної та додаткової літератури, яка відсутня у підручнику, а також факти з реального життя. Цей етап роботи також може мати вигляд анотування – перерахування основних питань, на яких зупиняється автор в тій чи іншій роботі, або конспектування – короткого викладу певного розділу, статті, роботи.

Підготовлений *реферат* чи *доповідь* може бути *декількох видів*. Основі з них: *критична рецензія* та *аналітичний огляд*. Процес підготовки включає в себе аналіз літератури з обраної проблеми, на основі якого формуються завдання доповіді чи реферату. Структура реферату визначається його видом. Так критична рецензія може включати обґрунтування актуальності роботи, короткий виклад теоретичної позиції автора, критичний аналіз позиції і доведень гіпотези автора, висновки, які можна зробити на основі аналізу. Аналітичний огляд може включати історію вивчення певної проблеми, або аналіз сучасного стану дослідження проблеми.

Допускається роздруковувати додатковий матеріал з Інтернету і вклеювати його в зошит. Проте, необхідно обов'язково вказувати автора, назву роботи, URL джерела.

Політика використання ІІІ. У межах вивчення дисципліни допускається використання інструментів штучного інтелекту (ChatGPT, Gemini тощо) **як допоміжного ресурсу**, але з обов'язковим дотриманням принципів академічної доброчесності:

Дозволяється використовувати ІІІ для пошуку ідей, пояснень, уточнення теоретичного матеріалу.

Не допускається подавати тексти, повністю згенеровані ШІ, як власні оригінальні роботи; використовувати ШІ для створення фальсифікованих чи плагіатних матеріалів; замінювати власний аналіз, критичне мислення та самостійне виконання завдань генерацією відповідей.

Відповіді на питання плану оцінюються до 5 балів. Виконання завдань для самостійної роботи до кожної теми також оцінюються до 5 балів.

ОБОВ'ЯЗКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Бочелюк В. Й., Турубарова А. В. Психологія людини з обмеженими можливостями. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2024. 264 с.
2. Ванюк Д.В. Основи дефектології : навчально-методичний посібник для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти. Запоріжжя : ЗДМФУ, 2023. 133 с.
3. Кобильченко В. В., Омельченко І. М. Спеціальна психологія: підручник. Київ : ВЦ «Академія», 2020. 224 с.
4. Концепти та стратегії розбудови інклюзивної освіти у часи війни та повоєнний період : монографія / Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Київ, 2025. 450 с.
5. Спеціальна педагогіка і психологія: сучас. термінол. словник / за ред. Л. Прохоренко, В. Засенка. Київ : Генеза, 2024. 272 с.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ДОВГОТРИВАЛІ ЗАВДАННЯ

Підготовка портфоліо з матеріалами психодіагностичної та психокорекційної роботи з дітьми з затримкою психічного розвитку, якій включає:

- методику діагностики психологічних особливостей дітей із ЗПР (предмет дослідження на вибір);
- корекційно-розвиткову програму для дітей із ЗПР

(предмет корекції на вибір);

- опис однієї з ефективних освітніх технологій навчання дітей з ЗПР;
- план-конспект виховного заходу з дітьми з ЗПР (напрямок виховання, форма, тема заходу на вибір).

ІНДЗ передбачає підготовку портфоліо з матеріалами психодіагностичної та психокорекційної роботи з особами з порушеннями психофізичного розвитку

Оформлення ІНДЗ. Роботу потрібно виконати в електронному вигляді. На титульному аркуші слід вказати назву ІНДЗ, прізвище, ім'я та по-батькові студента, курс, групу, спеціальність. Текст виконаного завдання повинен бути чітким, розбірливим. Виконання ІНДЗ потребує вміння здобувача вищої освіти використовувати теоретичні знання зі спеціальної педагогіки і психології, спеціальної освіти в практичній діяльності, нестандартних ситуаціях тощо.

Форма захисту — публічна презентація матеріалів психологічного вивчення особливостей психічного розвитку дитини з ПМР.

Оцінювання ІНДЗ. До критеріїв оцінювання ІНДЗ відносяться:

- відповідність оформлення вимогам;
- своєчасність виконання роботи;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань.

3. КОМПЛЕКСНЕ МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття № 1

Тема: «Клінічна і психологічна характеристика дітей з затримкою психічного розвитку» – 2 год.

План:

1. Актуальність вивчення дисципліни «Психологія виховання та навчання дітей з ЗПР».
2. Нормативно-правові засади освіти дітей з особливими освітніми потребами.
3. Поняття «затримка психічного розвитку».
4. Сучасні підходи до трактування ЗПР (за МКХ-10 і МКХ-11). Поняття «нейровідмінні» діти.
5. Чинники порушення психофізичного розвитку дітей з ЗПР.
6. Класифікації ЗПР.

Завдання самостійної роботи

1. Підготовка до вікторини (повідомлення) за темою «Теоретичні аспекти психологія виховання та навчання дітей з ЗПР»
2. Проаналізуйте нормативно-правові засади освіти дітей з особливими освітніми потребами
3. Проаналізуйте сучасні підходи до трактування ЗПР (за МКХ-10 і МКХ-11).

Практичне заняття № 2

Тема: «Особливості особистості та пізнавальних процесів дітей з ЗПР» – 2 год.

План:

1. Особливості особистості дітей з ЗПР.
2. Особливості пізнавальних процесів дітей з ЗПР.
3. Діагностика психологічних особливостей дітей з ЗПР. Диференційно-діагностичні критерії відмежування ЗПР від схожих станів за особливостями мовлення і розумового розвитку.

Завдання самостійної роботи

1. Підготовка до ділової гри (повідомлення) «Аукціон знань» за темою «Особливості особистості та пізнавальних

процесів дітей з ЗПР»

2. Опишіть основні методи діагностика психологічних особливостей дітей з ЗПР.

3. Складіть план-схему вивчення психомоторного і мовленнєвого розвитку дитини дошкільного віку з ЗПР.

4. Підготовка до модульного контролю.

Практичне заняття № 3

Тема: «Зміст і організація корекційно-розвиткової роботи з дітьми з затримкою психічного розвитку»

План:

1. Основні види психологічної допомоги дітям з ЗПР.

2. Поняття корекційної та корекційно-педагогічної діяльності.

3. Специфіка корекційно-розвиткової роботи з дітьми, у яких затримка психічного розвитку.

4. Методи психокорекції психологічних особливостей дітей з ЗПР.

Завдання самостійної роботи

1. Опишіть приклади діагностичних методик дослідження психологічних особливостей дітей з ЗПР.

2. Опишіть ефективні методи психокорекції психологічних особливостей дітей з ЗПР.

3. Проаналізуйте сучасні нормативні документи щодо надання психологічної допомоги дітям з особливими освітніми потребами (ООП).

4. Підготовка портфоліо з матеріалами психодіагностичної та психокорекційної роботи з дітьми з затримкою психічного розвитку (ІНДЗ).

5. Підготовка до модульного контролю.

Практичне заняття № 4

Тема: «Технології індивідуалізації освітнього процесу та подолання навчальних та поведінкових труднощів у дітей з ЗПР»

План:

1. Специфіка навчання дітей із ЗПР.
2. Запровадження технології індивідуалізації освітнього процесу в інклюзивному просторі.
3. Ефективні технології навчання дітей та учнів з ЗПР.

Завдання самостійної роботи

- 1 Опишіть основні види технологій індивідуалізації освітнього процесу
- 2 Опишіть ефективні технології навчання дітей та учнів з ЗПР: особистісно-орієнтоване навчання, диференційоване викладання
- 3 Наведіть приклади застосування традиційного інтенсивного навчання дітей з ЗПР.
- 4 Наведіть приклади застосування кооперативного навчання дітей з ЗПР.
- 5 Проаналізуйте умови організації інклюзивного навчання в класі, де може навчатися учень з ЗПР.

Практичне заняття № 5

Тема: «Форми, методи, основні напрями виховання дітей з ЗПР»

План

- 1.Основні психологічні механізми виховання дітей із ЗПР.
- 2.Ефективні методи і форми виховання дітей із ЗПР.
- 3.Напрямки педагогічної діяльності з формування особистості дітей із ЗПР.

Завдання самостійної роботи

1. Підготуйте план виховного заходу для дітей із ЗПР.
2. Підготовка повідомлення за темою «Психологічна підтримка сімей, де виховується дитина з ЗПР».
3. Підготовка до модульного контролю.

4.ПИТАННЯ ГАРАНТОВАНОГО РІВНЯ ЗНАНЬ

1. Теоретичні підходи до проблеми виховання та навчання дітей з ЗПР.
2. Нормативні документи щодо виховання та навчання дітей з ЗПР.
3. Клінічна та психолого-педагогічна характеристика дітей із затримкою психічного розвитку.
4. Чинники порушення психофізичного розвитку дітей з ЗПР.
5. Класифікації ЗПР.
6. Особливості відчуття і сприймання у дітей з ЗПР.
7. Особливості уваги дітей з ЗПР.
8. Особливості мислення у дітей з ЗПР.
9. Організація та структура психологічного вивчення дітей з ЗПР.
10. Особливості пам'яті у дітей з ЗПР.
11. Особливості вольової дії у дітей з ЗПР.
12. Особливості особистості дітей з ЗПР.
13. Запропонуйте комплекс заходів з метою корекції пізнавальної сфери дітей з ЗПР.
14. Прийоми і методи психокорекційної роботи з дітьми з ЗПР.
15. Прийоми і методи навчання дітей з ЗПР.
16. Прийоми і методи виховання дітей з ЗПР.
17. Інноваційні методи навчання та виховання дітей з ЗПР.
18. Психологічний супровід і підтримка дітей з ЗПР.
19. Сформулюйте рекомендації для батьків з питань виховання дитини з ЗПР.

20. Охарактеризуйте методи вивчення пізнавальних процесів у дітей з ЗПР.

21. Проаналізуйте форми клінічної неоднорідності дітей з ЗПР.

22. Охарактеризуйте методи вивчення емоційно-вольової сфери дітей з ЗПР.

23. Визначити прийоми і методи формування особистості дітей дошкільного віку з ЗПР.

24. Розкрийте умови, за яких забезпечується нормальний психічний розвиток дитини.

25. Скласти клініко-психолого-педагогічну характеристику дітей з ЗПР.

26. Обґрунтуйте специфіку використання тестових методик у процесі діагностики дітей з ЗПР.

27. Охарактеризувати особливості мовленнєвого розвитку дітей з ЗПР.

28. Розкрити сутність профілактики, раннього виявлення і ранньої допомоги дітям із відхиленнями у розвитку.

29. Складіть план обстеження пізнавальних процесів та емоційно-вольової сфери дитини з ЗПР.

30. Описати діагностичні критерії відмежування ЗПР від схожих станів.

31. Вимоги до методів психолого-педагогічної діагностики розвитку осіб з ЗПР.

32. Розробіть приблизну схему протоколу спостереження за поведінкою дитини дошкільного віку із ЗПР.

33. Обґрунтуйте необхідність психопрофілактики та вчасної корекції особистості дитини з ЗПР.

34. Проаналізувати переваги інклюзивного навчання для дітей з ЗПР.

35. Складіть план бесіди з батьками про особливості психоемоційного розвитку дитини з ЗПР.

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ

Критерії оцінювання за видами діяльності однакові як для денної, так і для заочної форми навчання, однак обсяг і питома вага різних видів діяльності різняться.

Денна форма

Поточне тестування та самостійна робота								ІНДЗ	Підсумок
Модуль І								Модуль ІІ	
ЗМ 1			ЗМ 2			ЗМ3			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	5	100
5	10	10	5	10	5	10	10		
Модульний контроль – 10			Модульний контроль – 10			Модульний контроль – 10			

Відповідно національної шкали оцінювання здобувачам нараховується за практичні заняття, за самостійну роботу оцінка «відмінно» – 5 балів, за оцінку «добре» – 4 бали, за оцінку «задовільно» – 3 бали, за «незадовільно» – 0 балів.

Участь у практичних заняттях на денній формі навчання – 5 балів (Загальна сума балів – $5 \cdot 5 = 25$). Виконання завдань самостійної роботи – 5 балів за кожну тему (Загальна сума балів – $8 \cdot 5 = 40$). Змістовий модульний контроль (контрольні роботи, опитування) – 10 балів (Загальна сума балів – $3 \cdot 10 = 30$). ІНДЗ – 5 балів. Загальна сума балів – 100.

Заочна форма

Поточне тестування та самостійна робота								ІНДЗ	Підсумок
Модуль І									100

ЗМ 1			ЗМ 2			ЗМ3		Модуль II	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	16	
5	12	5	5	5	5	12	5		
Модульний контроль – 10			Модульний контроль – 10			Модульний контроль – 10			

Участь на заочній формі навчання у практичних заняттях – 7 балів (Загальна сума балів – $7 \cdot 2 = 14$). Виконання завдань самостійної роботи – 5 балів за кожену тему (Загальна сума балів – $8 \cdot 5 = 40$). Змістовий модульний контроль (контрольні роботи, опитування) – 10 балів (Загальна сума балів – $3 \cdot 10 = 30$). ІНДЗ – 16. Загальна сума балів – 100 балів.

Критерії оцінювання за видами діяльності *

№ з/ п	Вид навчальної діяльності	Оціночі бали		Кількість балів	
		Д. ф.	З. ф.	Д. ф.	З. ф.

1	Участь у практичному занятті (фронтальне/індивідуальне опитування та участь в обговоренні під час практичних занять, виконання завдань під час практичних занять): ● повнота розкриття питання; ● логіка викладання матеріалу, культура мовлення; ● емоційність та переконливість; ● використання основної та додаткової літератури; ● аналітичні міркування, вміння роботи порівняння, висновки	5	7	5	7
		1	2		
		1	1		
		1	1		
		1	2		
		1	1		
2	Виконання завдань самостійної роботи: ● своєчасність виконання навчальних завдань; ● повний обсяг їх виконання; ● якість виконання завдань для самостійної роботи; ● творчий підхід у виконанні завдань, відображення власної позиції	5	5	5	5
		1	1		
		2	2		
		1	1		
		1	1		
3	Модульний контроль (контрольні роботи, опитування)	10		10	
4	ІНДЗ ● самостійність у виконанні завдань; ● своєчасність виконання роботи; ● творчий підхід у виконанні завдань; ● повний обсяг їх виконання; ● якість виконання навчальних завдань (естетичність, безпечність).	5	16	5	16
		1	3		
		1	3		
		1	4		
		1	3		
		1	3		

*Критерії оцінювання за видами діяльності однакові як для денної, так і для заочної форми навчання, однак обсяг і питома вага різних видів діяльності різняться.

Додаткові бали (не більше 5 балів): здобувач вищої освіти може отримати за творчий підхід до виконання завдань та особливу активність під час різних форм роботи, за ведення зошита, конспектів літератури з дисципліни. Якщо студент не підготував і не відповів на практичних і лабораторних заняттях, то заняття не зараховується і віднімаються -5 балів.

Студенти оформлюють відповіді на завдання самостійної роботи від руки і розміщують відповідні матеріали на сайт системи Moodle.

Додаткові 10 балів можуть нараховуватись за участь у заходах інформальної/неформальної освіти (вебінарі, майстер-класі, семінарі-практикумі, конференції тощо), що пов'язані з тематикою дисципліни. Участь може перезараховуватись як частина окремого модуля дисципліни; певної теми курсу або як додаткові бали до загальної оцінки за дисципліну.

Кількість балів нараховуються залежно від масштабу та тривалості заходу. Підтвердженням здобуття неформальної освіти є сертифікат, свідоцтво тощо. А також необхідно надати короткий звіт, презентацію чи рефлексію про отримані знання.

Додаткові бали (не більше 10 балів): можна отримати за активну участь у студентській науковій роботі, що не передбачена навчальними планами. Це зокрема участь у студентських наукових гуртках, товариствах, участь у студентських наукових конференціях, олімпіадах, конкурсах наукових робіт тощо.

Викладач має право змінювати кількість балів у зв'язку зі змінами в освітньому процесі під час військового стану.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1 Айрес Е. Дж. Дитина і сенсорна інтеграція. Розуміння прихованих проблем розвитку. Київ: Видавництво Ростислава Бурлаки. 2024. 266 с.

2 Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти : Матеріали VI Міжнародних педагогічних читань пам'яті професора Тамари Поніманської та з нагоди 60-річчя кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти, м. Рівне, 26-27 листопада, 2025 р. Рівне : Видавець Ю. Кукса, 2025. 209 с.

3 Бабяк О.О. Ритміка. Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/inkluzyvne-navchannya/korekciini_programy/2-ritmika-programa.pdf

4 Данілавічюте Е., Мартинюк З. Подолання труднощів письма: навч. посібник. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2025. 120 с.

5 Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. 3-тє видання, виправлене. Київ: Академвидав, 2015. 304 с.

6 Конопляста С. Ю., Белова О. Б. Психолого-педагогічний дисонанс щодо інтеграції в освіті дітей з особливими освітніми потребами. *Інноваційна педагогіка*. № 43. 2022. С. 37-42.

7 Мартиненко І. В., Савицький А. М. Дисфункції сенсорної інтеграції у структурі дизонтогенезу дітей із первинними порушеннями мови та мовлення. *Науковий часопис*. Випуск 45. 2023. С. 62-69.

8 Організація корекційно-розвиткової роботи з дітьми із ЗПР в ЗДО. Старша група. 6-й рік життя»./ Упорядник В. Семизорова. Львів: «Мандрівець», 2020, 136 с.

9 Прохоренко Л. І., Соколова Г. Б., Сак Т. В. Програма розвитку дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку від 3 до 7 років «Віконечко». Львів: «Мандрівець», 2020, 312 с.

10 Прохоренко Л. І., Сак Т. В. «Корекція розвитку» Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/inkluzyvne-navchannya/korekciini_programy/4-programa-korekciya-rozvitku.pdf

11 Психологічний супровід інклюзивної освіти: підручник/ [кол. авторів] за заг. ред. Т.О. Докучиної. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. 172 с.

12 Психологічні поради батькам, які виховують дитину із затримкою психічного розвитку. навч.-метод. посібник / О.В. Ковальова та ін. Запоріжжя: Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, 2023. 109 с.

13 Рібцун Ю. В. До питання таксономії логопсиходіагностичних методів. *Особлива дитина: навчання та виховання*. 2021. № 2 (102). С. 31-38.

14 Рібцун Ю. В. Подолання труднощів пізнавального розвитку дітей з особливими мовленнєвими потребами : навч. посіб. К. : Видавець Цибульська В. О., 2025. 160 с.

15 Руденко Н., Козлюк О. Особливості формування емпатії у дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку. *Інноватика у вихованні: зб. наук. пр. Вип. 12. / упоряд. О. Б. Петренко; ред. кол.: О. Б. Петренко, Н.Б.Грицай, Т. С. Ціпан та ін. Рівне: РДГУ, 2020. С. 200-205.*

16 Руденко Н.М. Готовність майбутніх дефектологів до формування особистості дітей із затримкою психічного розвитку. *Директор школи, ліцею, гімназії. Спеціальний*

тематичний випуск «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання». № 2.Кн. 2.Том I (24). Київ: Гнозис, 2019. С. 81-90.

17 Супрун Д. М. Теорія та практика впровадження діагностичних технологій в галузі спеціальної освіти: навч.-метод. посіб. : [для підготовки психологів в галузі спец. освіти, викладачів, студентів, слухачів магістратури та практ. психологів: містить комплекс діагност. методик]. Київ : Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2021. 318 с.

18 Сухіна І. В. Методичні основи психологічного супроводу батьків дітей з ООП: формування резильєнтності: практ. посіб. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2025. 114 с.

19 Dychkivska I., Rudenko N., Yurchuk O., Pavliuk T., Fedorova N. Innovative technologies as a means of overcoming speech disorders in preschool children. *AD ALTA: Journal Of Interdisciplinary Research*. Volume 11, Issue 1, Special Issue XVI. February, 2021. PP. 92-98.

20 Яновська, Т. А. (). Особливості мисленнєвих процесів молодших школярів із затримкою психічного розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія*, 2022, № 2, С. 86-89.

Програми з корекційно-розвиткової роботи для учнів з ЗПР

1. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (авт. Омельченко І. М., Федорович Л. О.).

2. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Ритміка» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх

навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (авт. Бабяк О. О.).

3. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» (корекція особистісного розвитку) для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (авт. Логвінова І. П., Кучеренко Ю. О.).

4. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» (корекція когнітивного розвитку) для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (авт. Сак Т. В., Прохоренко Л. І.).

5. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізична культура» для 5-9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (Шеремет Б. Г., Сак Т. В., Соколова Г. Б., Маматова З. Р., Бабяк О. О., Мельниченко М. В.).

6. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для 5-9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку. Автори І.М. Омельченко, Л.О. Федорович.

7. «Корекція розвитку». Програма з корекційно-розвиткової роботи для 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку. (2015 р.) (Автори: Бабяк О.О., Баташева Н.І., Орлов О.В.).

8. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для 1-4 спеціальних класів для дітей із затримкою психічного розвитку закладів загальної середньої освіти (автори Омельченко І.М., Федорович Л.О.).

9. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку. Розвиток когнітивної сфери» для 1-4 спеціальних класів для дітей із затримкою психічного розвитку закладів загальної середньої освіти (автор: Сак Т.В., Прохоренко Л.І.).

10. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Ритміка» для 1-4 спеціальних класів для дітей із затримкою психічного розвитку закладів загальної середньої середньої освіти (Автор: Бабяк О.О.).

Інформаційні ресурси

1. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej> – програми розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
2. <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya> – інклюзивне навчання.
3. <http://logoclub.com.ua> – логопедичний сайт, де зібрані методичні поради, практичні рекомендації та весь комплекс необхідних матеріалів для розвитку мовлення дітей, попередження та подолання мовленнєвих порушень, а також підвищення результативності корекційно-розвивальної роботи.
4. <http://www.uasp.org.ua> – українська асоціація корекційних педагогів.
5. www.students.net.ua – український освітній портал для студентства
6. www.osvita.org.ua – освітній портал, що містить структуровані освітні ресурси України, базу даних ВНЗ України.
7. <http://www.cippe.edu-ua.net/akt.htm> – дистанційне навчання в післядипломній педагогічній освіті
8. www.udl.org.ua – українська система дистанційного навчання
9. www.education.gov.ua – сайт Міністерства освіти і науки
10. www.nbuv.go.ua – сайт бібліотеки ім.В.Вернадського

11. <http://library.rshu.edu.ua/> сайт наукової бібліотеки Рівненського державного гуманітарного університету

12. <https://drive.google.com/drive/folders/1R843rBxjD16ednclosd1TX48eBuDZy99> Сайт кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т.І.Поніманської

13. <https://do.rshu.edu.ua/my/index.php> - доступ до дисципліни в системі Moodle РДГУ

ЗМІСТ

1. Мета, завдання дисципліни «психологія виховання та навчання дітей з затримкою психічного розвитку»	3
2. Загальні вказівки з підготовки до практичних занять та виконання завдань для самостійної роботи	6
3. Комплексне методичне забезпечення практичних занять	9
4. Питання гарантованого рівня знань	13
5. Критерії оцінювання за видами діяльності	15
6. Рекомендована література	19